

# TILSYNSREJSE TIL BOLIVIA

Adoptionsnævnets rejseberetning vedrørende tilsynsrejse til Bolivia i perioden 10. – 18. september 2008



[www.adoptionsnaevnet.dk](http://www.adoptionsnaevnet.dk)

**ADOPTIONS**  
*nævnet*



**Adoptionsnævnets kontaktoplysninger:**

**Kristineberg 6**

**2100 Kbh. Ø**

**Tlf. 33 92 33 02**

**Adoptionsnævnet**

**2009**

**1. Udgave**

**Publikationen kan hentes på [www.adoptionsnaevnet.dk](http://www.adoptionsnaevnet.dk)**

<b>1. Formålet med rejsen</b>	<b>5</b>
Deltagere i rejsen	5
<b>2. Fakta om Bolivia</b>	<b>6</b>
Statistiske oplysninger om adoptioner fra Bolivia	6
<b>3. Myndighedsstruktur og lovgivning på adoptionsområdet</b>	<b>7</b>
Myndigheder og aktører på adoptionsområdet	7
Overordnet om lovgivningen på adoptionsområdet	8
Afgivelse/frigivelse af et barn til bortadoption:	9
<b>4. Adoptionsprocessen overordnet, herunder frigivelse og matchning</b>	<b>10</b>
Vedrørende adoptanterne:	10
Vedrørende barnet:	10
De danske organisationers rolle i Bolivia:	11
Indkaldte sager med børn fra Bolivia	12
<b>5. Møder med organisationer, myndigheder og domstole</b>	<b>13</b>
Møde med centralmyndigheden	13
Møde med ambassaden	16
Møde med børnedommer i El Alto	16
Møde med børnedommer 2 i La Paz	19
Møde med børnedommer 1 i La Paz	20
Møde med Børneforsvaret i La Paz	22
Sedeges	25
<b>6. Børnehjemmene</b>	<b>26</b>
Besøg på Hogar de Ninos Carlos de Villegas La Paz	26
RAMMERNE	27
BØRNENE	27
PERSONALE	28
YDERLIGERE FORHOLD	29
TILKNYTTETE SPECIALISTER	29
PROJEKT PROVIDENCIA Y AMOR	31
VURDERING	32
Besøg på Hogar de Vergin du Esperanza i El Alto	32
VURDERING	34
<b>7. Konklusion og anbefalinger</b>	<b>34</b>

<b>Bilag:</b>	<b>37</b>
Program for rejsen	37
Landeinformation fra AC	37
Landeinformation fra DanAdopt	37
Anonymiseret "Adoptabilitetserklæring"	37

## 1. FORMÅLET MED REJSEN

I perioden 10. – 18. september 2008 foretog Adoptionsnævnet en rejse til Bolivia som led i sin tilsynsvirksomhed. Nævnet har ikke tidligere foretaget en informations- og tilsynsrejse til landet og fandt det relevant, dels under hensyn til den efterhånden mangeårige adoptionsformidling fra Bolivia, dels under hensyn til det fokus på adoptionsformidling fra sydamerikanske lande, som nævnet gennem de seneste år har haft i sit tilsyn.

Det primære formål med rejsen var at undersøge de formidlende organisationers (DanAdopt og AC Børnehjælps) adoptionsvirksomhed i landet og herudover at indsamle viden om de bolivianske adoptionsregler, navnlig om frigivelses- og matchningsproceduren, herunder om hvorledes reglerne fungerer i praksis.

Som led i forberedelsen af rejsen har Adoptionsnævnet indkaldt og gennemgået en række sager vedrørende børn hjemtaget fra Bolivia i perioden 2006-2008. Formålet med denne undersøgelse var navnlig at få et overblik over, hvordan frigivelsen af børnene er foregået samt hvilke oplysninger, der foreligger om børnene. Gennemgangen af sagerne gav anledning til en række spørgsmål vedrørende adoptionsprocessens faktiske forløb, og behovet for at foretage en tilsynsrejse blev på denne baggrund tydeligt.

Rejsen blev tilrettelagt med henblik på at kunne besøge såvel myndigheder, domstole samt børnehjem i forskellige regioner i Bolivia for derved at skabe et overblik over adoptionssystemet, myndighedernes og domstolenes opgaver i relation til adoptionsprocessen. På grund af uroligheder i Bolivia under nævnets besøg i landet måtte nævnet aflyse det planlagte ophold og de aftalte besøg i Santa Cruz og i stedet alene fokusere på La Paz, hvorfra navnlig AC Børnehjælp har sin adoptionsformidling.

### Deltagere i rejsen

I rejsen deltog følgende personer fra Adoptionsnævnet:

Højesteretsdommer Vibeke Rønne  
Voksenpsykiater Joakim Hoffmeyer  
Psykolog Lisbeth Liebmann  
Fuldmægtig Lene Conrad

Delegationen var på rejsen desuden ledsaget af AC Børnehjælp og DanAdopt. Fra organisationerne deltog:

Pia Brandsnes (DanAdopt)  
Dorit Glintborg (DanAdopt)  
Tina Schwendson (AC Børnehjælp)

Program for rejsen er vedlagt som bilag 1.

## 2. FAKTA OM BOLIVIA

Indbyggertal: 9,4 mio. (2006)

Areal: 1.098.581 km<sup>2</sup>

Hovedstad: La Paz

Statsform: Republik

Statsoverhoved: Præsident Evo Morales (Bevægelsen for Socialisme). Præsidenten er valgt for en 5-årig periode fra januar 2006.

Bolivia er Sydamerikas fattigste land, hvor 60% af befolkningen lever under fattigdomsgrænsen, heraf 20% under den ekstreme fattigdomsgrænse (mindre end 1 USD at leve for dagligt). Efter flere års politisk turbulens, som bl.a. har ført til 3 præsidenters afgang i perioden 2003-2005, blev den nuværende præsident, Evo Morales, valgt som den første repræsentant for Bolivias oprindelige folk, der udgør 60% af den samlede befolkning. Et af de vigtigste valgløfter fra Evo Morales var udformningen af en ny grundlov, hvor der bl.a. skulle tages stilling til spørgsmål som højere grad af regionalt selvstyre og fordeling af indtægterne fra naturressourcer som gas og mineraler, - emner som fortsat giver anledning til store konflikter i landet.

### Statistiske oplysninger om adoptioner fra Bolivia

AC Børnehjælp har samarbejdet med Bolivia siden 1988 men havde i 1993 -1994 og 2003 midlertidige stop i formidlingen.

DanAdopt genoptog samarbejdet med Bolivia i 2004 efter nogle års midlertidigt stop. Formidlingsstoppene skyldtes navnlig vanskeligheder med at få oplysninger om børnene, før forældrene skulle tage stilling til matchningsforslaget.

Begge organisationer formidler børn i alle aldersgrupper - de fleste børn er dog mellem 0-36 måneder.

I nedenstående tabel vises antallet af børn formidlet fra Bolivia siden 1998:

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
<b>Bolivia</b>	6	18	22	17	23	14	20	30	22	13
<b>Procentdel af det samlede antal børn formidlet til Danmark</b>	1%	2,6%	3%	2,7%	3,8%	2,7%	3,8%	5,1%	5%	3%
<b>Antal børn i alt</b>	622	697	716	631	609	522	527	586	448	429

Under rejsen fik nævnet oplyst, at der ikke forelå statistik vedrørende det samlede antal nationale og internationale adoptioner.

Ifølge ISS' information om Bolivia af april 2006 er international adoption den overvejende form for adoption i Bolivia. I perioden 2002-2004 er det totale antal adoptioner i Bolivia mere end fordoblet fra 158 til 349 om året, hvoraf internationale adoptioner har udgjort omkring 70-75 %.

Nævnet fik under rejsen oplyst, at befolkningen i Bolivia generelt manglede viden om adoption og endvidere havde en vis modstand herimod, og at det derfor var vanskeligt at efterleve subsidiaritetsprincippet.

### 3. MYNDIGHEDSSTRUKTUR OG LOVGIVNING PÅ ADOPTIONSOMRÅDET

#### Myndigheder og aktører på adoptionsområdet

Bolivia har tiltrådt Haagerkonventionen, som trådte i kraft i landet den 1. juli 2002. Viceministeriet for Kønsmæssige og Generationsmæssige Anliggender, der er en del af det bolivianske Justitsministerium, fungerer som landets centralmyndighed.

Bolivia er inddelt i 9 regioner, der i adoptionssammenhæng fungerer uafhængigt af hinanden. Selve processen med at frigive og matche børn foregår i de enkelte regioner, idet Bolivias centralmyndighed dog i alle internationale adoptionssager skal tillade gennemførelsen af adoptionerne.

De centrale aktører i adoptionsprocessen er følgende:



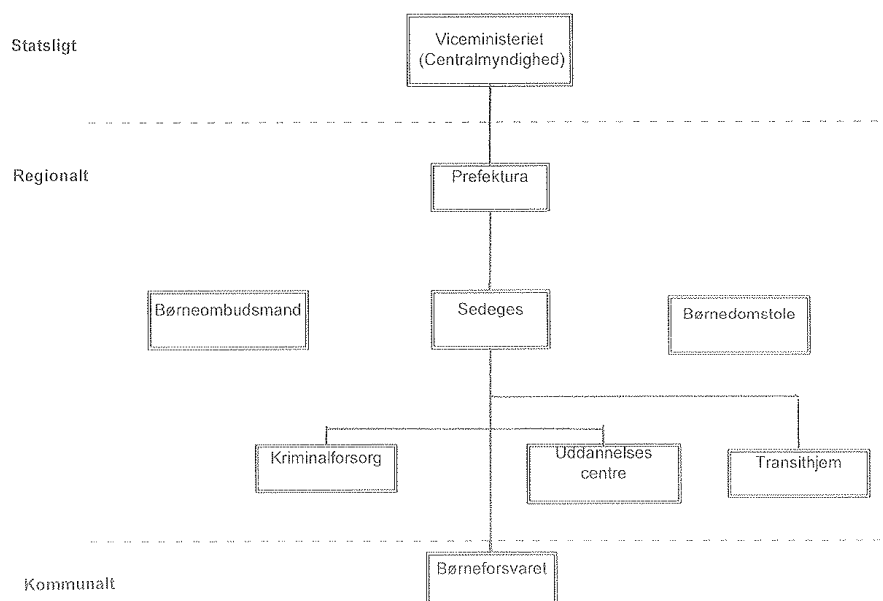
- ♦ **Centralmyndigheden: Viceministeriet for Kønsmæssige og Generationsmæssige anliggender** (Viceministerio de Género y Asuntos Generacionales),

der i henhold til Haagerkonventionen fungerer som overordnet myndighed på adoptionsområdet.

- ♦ **Børnedomstolene** i de 9 regioner, som træffer afgørelser om frigivelse og matchning af børn samt afsiger de endelige adoptionskendelser.
- ♦ **Præfekturaen** i de 9 regioner (regionalt borgmesterkontor)
- ♦ **Sedeges** (forkortelse af "Servicio Departamental de Gestión Social"), der er sociale myndigheder i de 9 regioner, som varetager omsorgen for socialt udsatte børn og voksne og i adoptionssammenhæng undersøger om der er grundlag for at frigive børn til bortadoption, herunder om børnene reelt er forladte.
- ♦ **Børneforsvaret** i de enkelte kommuner, der har til opgave at beskytte og udvide viden om børns rettigheder. Børneforsvaret foretager også undersøgelse af forladte børns baggrund.
- ♦ **Børneombudsmanden** i de 9 regioner, hvis kompetence bl.a. omfatter muligheden for at gøre indsigelse over for domstolene vedrørende eventuelle uregelmæssigheder i forbindelse med behandlingen af sager om børn.

Den statslige organisation, ONAMFA, der tidligere har spillet en væsentlig rolle i adoptionsprocessen har efter Haagerkonventionens ikrafttræden ikke længere nogen rolle i adoptionssammenhæng.

Myndighedsstruktur i Bolivia:



I de følgende afsnit beskrives adoptionsprocessen samt de enkelte aktørers roller.



## Overordnet om lovgivningen på adoptionsområdet



Den relevante lovgivning om adoption i Bolivia findes i Børnelovbogen af 27. oktober 1999 (*Código del Niño, Niña y Adolescentes*) med tilhørende reglementer af 2. marts 2001.

Ifølge lovgivningen skal adoption fra Bolivia ske i overensstemmelse med barnets tarv, og det er forbudt at opnå personlig vinding ved en adoption.

International adoption skal formidles via en autoriseret formidlende organisation eller modtagerlandets centralmyndighed, og private adoptioner er således ikke tilladte i Bolivia. Selve adoptionen kan alene gennemføres ved en domstolsafgørelse.

Subsidiaritetsprincippet fremgår af den bolivianske Børnelovbog, og national adoption skal således foretrækkes frem for international adoption i overensstemmelse med Haagerkonventionen. Ifølge informationen fra ISS' lantedatabase efterleves subsidiaritetsprincippet dog ikke fuldt ud i praksis, da kendskabet til og accepten af national adoption ikke er tilstrækkelig udbredt i Bolivia. Dette blev under nævnets besøg i landet bekræftet af såvel myndigheder som domstole.

## Afgivelse/frigivelse af et barn til bortadoption:

Den bolivianske lovgivning indeholder mulighed for at afgive et barn til bortadoption ved samtykke fra de biologiske forældre. Samtykket skal afgives såvel skriftligt som mundtligt over for en domstol, som påser, at samtykket ikke er afgivet under tvang, mod vederlag eller lignende.

Herudover kan et barn frigives til adoption ved en domstolskendelse, der fratager forældrene myndigheden over barnet (**Extinción de autoridad**), eller ved en kendelse om, at barnet ikke har familie eller andre til at tage sig af det (**Inexistencia de filiación**), også betegnet abandonneringskendelse

Et barn må ikke stilles i forslag til adoption, før barnet er frigivet af domstolen.

Det er uklart, hvad der i lovgivningen betragtes som den endelige frigivelse af et barn til bortadoption, da der udover kendelsen vedrørende abandonnering eller fratagelse af forældremyndighed senere udstedes en erklæring fra centralmyndigheden (**Adoptabilidadserklæring**), som udstedes på baggrund af en vurdering af bl.a. frigivelsesgrundlaget. (Se bilag 4) Denne uklarhed var et af de punkter, som nævnet ønskede at få belyst under sin rejse. På baggrund af den informationsudveksling, der skete under møderne i Bolivia er det nævnets opfattelse, at frigivelsen må betragtes som sket ved den nævnte kendelse fra domstolen om abandonnering/fratagelse af forældremyndighed. Man skal dog være opmærksom på, at denne formelle frigivelse ikke udelukker en fortsat proces med undersøgelser af barnets baggrund og status samt eventuelle ændringer i beslutningen vedrørende frigivelsen af barnet til bortadoption.

Børnedomstolen foretager matchning af barnet med forældre, som er godkendt til adoption. Såvel barnesagen som forældresagen tildeles en dommer ved lodtrækning. Der findes ingen regler om kriterierne for matchningen af børnene. Centralmyndigheden oplyste, at man aktuelt arbejder på at udstede retningslinjer vedrørende bl.a. matchningen.

Ifølge lovgivningen fungerer en offentlig statsadvokat (fiscal) som kontrolmyndighed i forhold til alle retlige sager, der vedrører børn og unge, og denne har haft til opgave at udtale sig om grundlaget for barnets frigivelse forud for dommerens kendelse herom. Det blev oplyst under opholdet i Bolivia, at statsadvokaten ikke længere har nogen rolle i relation til adoptionsager og heller ikke har mulighed for at kære de kendelser, som afsiges af børnedomstolene i adoptionsprocessen.

## 4. ADOPTIONSPROCESSEN OVERORDNET, HERUNDER FRIGIVELSE OG MATCHNING

### Vedrørende adoptanterne:

Centralmyndigheden (Viceministeriet) modtager sagerne fra udlandet vedrørende godkendte adoptionsansøgere og gennemgår disse med henblik på at udstede en **"egnhedserklæring"**, der danner grundlag for det videre forløb. Når der foreligger egnethedserklæring i en sag, afleveres denne til den pågældende organisations repræsentant, som herefter afleverer den til en domstol i en af de ni regioner. I den pågældende domstol tildeles sagen en dommer ved lodtrækning, og her vil matchningen og den videre proces foregå.

### Vedrørende barnet:

I processen med at erklære et barn for abandonneret eller ophæve forældremyndigheden undersøges indledningsvis barnets baggrund og status, herunder om barnet er registreret, for at sikre, at barnet ikke har familie eller andre til at tage sig af det. I forbindelse med denne undersøgelse efterlyses barnet i aviser og evt. også i TV. Undersøgelserne forestås af såvel de sociale myndigheder (Sedeges) samt det lokale børneforsvar, som afslutningsvis afgiver indstillinger til børnedomstolen om, at barnet kan frigives til bortadoption. Før domstolen kan afsige sin kendelse om barnets frigivelse, skal barnet endnu en gang efterlyses ved offentliggørelse af billede og foreliggende data. I nogle tilfælde har domstolen bedt den formidlende organisation, hvis ansøgere forventes matchet med barnet, om at betale for efterlysningen af barnet. Man kan sige, at det herved allerede på dette stadie af sagen er besluttet, hvortil barnet eventuelt vil kunne bortadopteres, hvilket forekommer uheldigt, da frigivelsen endnu ikke er afsluttet.

Når barnet er blevet frigivet ved domstolens kendelse, foretager domstolen en præ-matchning/præ-assignment af barnet med et ansøgerpar blandt de godkendte adoptionsansøgere.

Præ-matchningen forelægges via den formidlende organisations repræsentant for organisationen. Hvis det er en dansk organisation, vil den acceptere præ-matchningen under forudsætning af, at ansøgerne giver forhåndstilsagn om at ville acceptere barnet. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at der alene er tale om en "præ-matchning", idet der endnu ikke foreligger godkendelse fra centralmyndigheden. Således er "matchningen" endnu ikke bindende fra boliviansk side. Både ansøgers sag samt barnesagen sendes herefter til centralmyndigheden, der udsteder en adoptabilitetserklæring og meddeler, at adoptionsprocessen kan fortsætte i overensstemmelse med Haagerkonventionens artikel 17c.

Det resterende forløb af adoptionsprocessen foregår herefter primært under adoptanternes ophold i Bolivia, hvor der berammes tre møder i domstolen. Ansøgerne har dog forinden afsendt en formel accepterklæring vedrørende barnet på baggrund af centralmyndighedens erklæring om, at processen kan fortsætte. Ved det første møde for domstolen sker den formelle matchning af barnet. Forældrene får herefter af dommeren tilladelse til at besøge barnet på børnehjemmet. Efter nogen tid møder forældrene anden gang hos dommeren. Mellem første og andet møde hos dommeren interviewer repræsentanter fra Sedeges forældrene, og på baggrund af Sedeges' rapport træffer dommeren beslutning om, at adoptanterne skal have plejetilladelse, sådan at de kan få barnet overdraget. Efter andet møde hos dommeren foretager en socialrådgiver og en psykolog fra Sedeges en undersøgelse af barnets umiddelbare tilknytning til adoptanterne. Deres rapport herom danner grundlag for afsigelse af den endelige adoptionskendelse.

## De danske organisationers rolle i Bolivia:

AC Børnehjælp formidler primært børn fra børnehjem i La Paz, mens DanAdopt primært formidler børn fra børnehjem i Santa Cruz. Der foreligger ikke aftaler mellem de danske organisationer og de enkelte børnehjem, og ifølge det oplyste har de danske organisationer ingen indflydelse på, fra hvilke børnehjem man modtager børn.

Organisationerne har med hensyn til de økonomiske forbindelser mellem dem og børnehjemmene oplyst, at de enkelte institutioner støttes ad hoc, når man modtager en anmodning om støtte, men at der ikke findes faste aftaler herom.

DanAdopts licens fra den bolivianske stat er baseret på en 5-årig rammeaftale, som udløber i april 2009. AC Børnehjælps licens udløb i juni 2008 og er søgt fornyet.

## Indkaldte sager med børn fra Bolivia

Forud for beslutningen om at foretage en informations- og tilsynsrejse til Bolivia gennemgik nævnet i 2007 som led i et samlet tilsyn vedrørende international adoption fra Sydamerika sager, der vedrører børn hjemtaget fra Bolivia til Danmark i 2006, i alt 21 børn fordelt med 17 fra AC Børnehjælp og 4 fra DanAdopt. Det primære fokus ved gennemgangen var at undersøge omfanget og karakteren af de foreliggende oplysninger om barnets sociale og familiære baggrund, samt omfanget af dokumentationen vedrørende selve adoptions- og frigivelsesprocessen i Bolivia.

Gennemgangen gav anledning til overvejelser omkring hensigtsmæssigheden af formidlingen fra Bolivia, idet det navnlig syntes problematisk, at det i 12 af de 21 sager kunne konstateres, at barnet først var blevet frigivet (ved abandonneringskendelse), efter at dommeren havde foretaget matchningen af barnet med den danske familie (underskrift af accepterklæring vedrørende barnet).

Nævnet har på baggrund af gennemgangen forud for rejsen rettet henvendelse til den bolivianske centralmyndighed om frigivelses- og adoptionsprocessen i Bolivia. Centralmyndigheden gjorde det i den forbindelse klart, at der forud for den formelle frigivelse alene sker den tidligere omtalte "præ-matchning"/"præ-assignment" af barnet, mens den formelle matchning først sker under ansøgernes personlige fremmøde for den bolivianske børnedomstol, når barnet er blevet endelig frigivet.

De 12 sager viser dog, at præ-assignmenten er sket (accepterklæringen er dateret) forud for afsigelsen af abandonneringskendelsen på barnet (Inexistencia de filiación). I en redegørelse fra AC Børnehjælp bekræftes det, at det har kunnet forekomme, at abandonneringskendelsen afsiges efter præ-matchningen. Dette forhold ønskede nævnet at undersøge under rejsen til Bolivia, idet barnet efter nævnets opfattelse ikke må matches før frigivelsen, hvilket også er i strid med såvel den nationale bolivianske lovgivning som Haagerkonventionen.

\*\*\*

Umiddelbart før rejsen gennemgik nævnet yderligere de fem seneste sager fra hver af organisationerne vedrørende børn hjemtaget fra Bolivia.

Disse i alt 10 sager vedrørte 9 børn formidlet i aldersrammen fra 0-36 måneder og et enkelt barn i aldersrammen 24-48 måneder. Børnene, der blev formidlet via DanAdopt, er formidlet fra 4 forskellige børnehjem i Santa Cruz, mens børnene formidlet via AC Børnehjælp er formidlet fra fire andre børnehjem henholdsvis i La Paz og Cochabamba.

Det foreligger i alle sagerne fra DanAdopt dokumentation for, at barnet er frigivet ved abandonneringskendelse forud for præ-matchningen af barnet. Denne oplysning er ikke tilgængelig på samtlige af AC Børnehjælps sager.

## 5. MØDER MED ORGANISATIONER, MYNDIGHEDER OG DOMSTOLE

### Møde med centralmyndigheden

Den bolivianske centralmyndighed (Viceministeriet for Kønsmæssige og Generationsmæssige Anliggender) modtog delegationen fra nævnet samt de formidlende organisationer og deres kontaktpersoner. Centralmyndigheden var bl.a. repræsenteret ved lederen af adoptionsafdelingen Freddy Huaraz Murillo, psykolog Jenny Vargas og jurist Dra. Blanca P. Vilte.

Det danske adoptionssystem blev indledningsvis præsenteret, herunder myndighedsstrukturen, godkendelsesproceduren, de adoptionsforberende kurser samt de formidlende organisationers arbejde og myndighedernes tilsyn hermed.

Viceministeriet gav udtryk for, at der i Bolivia er mistro til adoptionssystemet både i befolkningen og regeringen. Dette blev i høj grad tilskrevet manglende transparens i procedurerne. Den eksisterende lovgivning fra 2005 lever op til Haagerkonventionens krav, men for at opnå et mere hensigtsmæssigt adoptionssystem er der behov for højere grad af kommunikation og et tættere samarbejde mellem de involverede aktører både internt i landet og i forhold til modtagerlandenes organisationer og centralmyndigheder. Der var i centralmyndigheden en erkendelse af behovet for international adoption, og det var ikke hensigten at ophøre hermed.

Centralmyndigheden redegjorde for, at ministeriet efter at have modtaget de udenlandske ansøgers sag, foretager en grundig vurdering af ansøgernes egnethed som adoptanter, og herunder navnlig vurderer ansøgernes mentale sundhed. På baggrund heraf udstedes en egnethedserklæring. Denne sagsbehandling kan tage lang tid og nogle gange kræve flere henvendelser til ansøgernes hjemlige organisation. Organisationernes kontaktperson overbringer herefter sagen til den relevante domstol, hvor det ved lodtrækning afgøres, hvilken dommer, der skal behandle sagen.

I relation til selve domstolens rolle i adoptionsprocessen forklarede centralmyndigheden, at processen ofte bliver langtrukket, da ministeriet gør meget ud af at undersøge børnedomstolens arbejde vedrørende frigivelse af barnet til bortadoption. Dette skaber en flaskehals i processen, hvilket af ministeriet vurderedes som uundgåeligt af hensyn til at skabe en forsvarlig og hensigtsmæssig praksis fremover. Domstolene kan frigive et barn til bortadoption på to forskellige grundlag. Det kan enten ske ved fratagelse af forældremyndigheden over barnet eller ved afsigelse af en abandonneringskendelse. Kendelsen herom afsiges på baggrund af indstillinger

fra de sociale myndigheder (Børneforsvaret og Sedeges). I praksis anser man ikke et samtykke til bortadoption for et gyldigt grundlag for at frigive et barn til adoption. I stedet fører et samtykke til, at der indledes en sag om fratagelse af forældremyndigheden som følge af ønsket om at bortadoptere.

Når kendelsen om barnets frigivelse er afsagt, kan domstolen foretage en præ-assignment af barnet med godkendte adoptionsansøgere, og barnesagen og forældresagen sendes samlet til Viceministeriet med henblik på godkendelse af, at processen kan fortsætte. Dette forudsætter, at ministeriet udsteder en adoptabilitets-erklæring. Før Viceministeriet imidlertid udsteder denne, er det almindeligt, at ministeriet beder domstolen undersøge grundlaget for barnets frigivelse på ny eller iværksætte andre foranstaltninger for at sikre sig barnets status som egnet til bortadoption. Der vil let kunne gå op mod 8 måneder med denne del af processen. Typisk har de sociale myndigheders undersøgelser ikke været grundige nok, hvilket tilskrives manglende erfaring på grund af stor udskiftning af personale eller manglende ressourcer. Viceministeriet fandt det svært at opnå en god kommunikation med Sedeges, som er regionalt organiseret og ikke er underlagt ministeriets tilsyn. Ministeriets primære formål med de grundige undersøgelser af frigivelsesgrundlaget var at undgå den situation, at der senere findes biologisk familie til et bortadopteret barn. Denne situation havde man desværre oplevet i praksis.

Fra dansk side blev det anført, at det naturligvis var vigtigt, at barnet reelt var frigivet til adoption, men at man samtidig burde være opmærksom på, at denne undersøgelse ikke trækker unødigt længe ud af hensyn til barnet, så opholdet på børnehjemmet bliver af kortest mulig varighed. Viceministeriet oplyste, at man arbejdede på et regelsæt til bedre sikring af kvaliteten af undersøgelserne af barnets status samt en hurtigere sagsbehandlingstid. Man kunne endnu ikke oplyse, hvornår dette arbejde ventedes afsluttet.

I forhold til AC Børnehjælp, hvis licens fra Bolivia udløb i juni 2008, tilkendegav Viceministeriet, at man som udgangspunkt var indstillet på at meddele AC en fornyelse af licensen.

Samtidig blev det oplyst, at man i forhold til at meddele licens til udenlandske organisationer lagde vægt på gennemsigtigheden og etikken i organisationernes arbejde. Man havde i løbet af det seneste år afvist at meddele licens til omkring 20 nye europæiske organisationer. Man ønskede at bevare samarbejdet med de eksisterende organisationer, herunder AC Børnehjælp, såfremt de levede op til kravene. Som noget nyt forventedes indført et krav om, at organisationerne yder en social indsats i Bolivia.

Der forelå ikke statistik vedrørende antallet af internationale og nationale adoptioner, men man arbejdede på at kunne indsamle oplysninger herom.

Viceministeriet så det endvidere som en central opgave at fremme nationale adoptioner, men kunne endnu ikke give nærmere anvisninger på, hvilke metoder man ville anvende hertil. Man fandt det dog meget uheldigt, at de involverede myndigheder

og domstole ofte foretrak at gennemføre en international adoptionssag frem for en national, da sagsbehandlingen for domstolen er mindre omfattende ved internationale adoptioner.

Endelig orienterede Viceministeriet om, at der ikke fandtes et centralt tilsyn med børnehjemmene, men at dette formentlig ville blive ændret i forbindelse med de nye retningslinjer, som aktuelt var under udarbejdelse. Klager over et børnehjems virksomhed vil skulle indbringes for præfekturaen, som er overordnet i forhold til børnehjemslederne.

Billede af  
receptionsdisk i  
Viceministeriet



\*\*\*

Under rejsen blev nævnet indkaldt til endnu et møde hos centralmyndigheden, der på baggrund af det første møde samt interne drøftelser vedrørende fornyelse af licensen for AC Børnehjælp ønskede at udveksle flere oplysninger.

Centralmyndigheden havde siden det første møde haft lejlighed til at gennemgå en række af de sager, som vedrørte børn formidlet til Danmark. Man havde i den forbindelse konstateret, at den danske erklæring om, at adoptionsproceduren kan fortsætte (Haagerkonventionens artikel 17c), som skal udstedes af centralmyndighederne i henholdsvis afgiver- og modtagerlandet, ikke fandtes på de pågældende sager. Delegationen forklarede centralmyndigheden, at kompetencen til at udstede erklæringen var uddelegeret til organisationerne i overensstemmelse med Haagerkonventionens regler herom. AC Børnehjælp har efter rejsen undersøgt de pågældende sager og konstateret, at artikel 17c erklæringen reelt fandtes på samtlige sager.

Herudover havde centralmyndigheden nogle konkrete ønsker i forhold til de danske opfølgingsrapporter, som man ikke fandt tilstrækkeligt fyldestgørende. Dels savnede man mere fyldige og detaljerede beskrivelser af børnene, eventuelt billeder, og derudover var det et krav, at der fremover blev medsendt lægeerklæring vedrørende barnet i den første og sidste opfølgingsrapport.

Centralmyndigheden var umiddelbart af den opfattelse, at opfølgingsrapporterne skulle udarbejdes af en psykolog, men efter drøftelser vedrørende socialrådgiveres uddannelse og arbejde i Danmark, accepteredes det, at en socialrådgiver udarbejder de første rapporter som hidtil. Man ville dog bede den danske centralmyndighed om en redegørelse vedrørende dette. Generelt tillægges opfølgingsrapporter stor betydning for myndighedernes bagudrettede tilsyn med de gennemførte adoptioner.

Dette sidste møde med centralmyndigheden kunne anses som udtryk for den modvilje, der generelt syntes at være i Bolivia i forhold til internationale adoptioner. Under mødet var der dog en konstruktiv dialog, og det var delegationens opfattelse, at mødet udviklede sig positivt og var af stor betydning for AC Børnehjælps videre samarbejde med Bolivia.

## Møde med ambassaden

Nævnets medlemmer i delegationen holdt et møde med den danske ambassadør, Charlotte Slente og en medarbejder ved ambassaden, Ane Marie Espinosa. Under mødet fik delegationen et indtryk af den politiske situation i Bolivia samt de deraf følgende konsekvenser for adoptionsområdet. Ambassaden fandt det relevant, at der blev ydet landet bistand med henblik på at få indarbejdet adoptionslovgivningen i praksis. Tidspunktet måtte dog afpasses efter de politiske forhold, og pt. vurderedes den politiske modvilje i forhold til internationale adoptioner at være for stor.

## Møde med børnedommer i El Alto

Dommer Dra. M. Amparo Lira Luno fungerede som eneste dommer i bydelen El Alto, der er en forstad til La Paz. Som andre børnedommere var hun udnævnt af et nævn bestående af højesteretsdommere og var underlagt tilsyn fra et særligt disciplinær-råd.

Adoptionssager var en del af hendes arbejdsområde og et område, som hun fandt vanskeligt at administrere som følge af befolkningens generelle modvilje i relation til adoption samt de skiftende regeringers forskellige syn på emnet. Hun satte derfor pris på vores besøg, som kunne give anledning til værdifuld informationsudveksling.

I 2008 havde dommeren gennemført i alt 7 internationale adoptioner. Hun havde endnu ikke gennemført nogen nationale adoptioner i 2008 men havde 22 nationale sager liggende. Hun forventede at kunne matche børn til 12 af disse familier inden



årets udgang. I løbet af de sidste 6 år havde hun gennemført i alt 30 nationale adoptioner. Hun forklarede, at det var vanskeligt at efterleve subsidaritetsprincippet, da arbejdet med at gennemføre en national adoption var væsentlig mere omfattende end ved en international adoption, hvor hele forundersøgelsen af ansøgerne er foretaget på forhånd. Godkendelseskravene til nationale ansøgere er de samme som til internationale ansøgere, og undersøgelsesforløbet foregår i samarbejde mellem børnedommerne og Sedeges.

Af de børn, som hidtil var blevet bortadopteret internationalt, var langt størstedelen erklæret abandonnerede, mens kun ganske få var frigivet som følge af ophævelse af forældremyndigheden. Generelt vil man i Bolivia være tilbageholdende med at fratage forældremyndigheden over et barn, og dette havde ifølge dommeren den uheldige konsekvens, at mange børn opholder sig på børnehjem gennem hele deres opvækst, selvom der kun er meget sparsom kontakt til familien. Sager, hvor forældrene havde givet samtykke til bortadoption fandtes reelt ikke i praksis. Viceministeriet havde udstedt regler om, at et ønske om at bortadoptere sit barn burde føre til en domstolsbehandling, hvor forældremyndigheden frakendes. Herefter kan barnet bortadopteres på dette grundlag. Denne proces afskrækker de fleste mødre fra at meddele frivilligt samtykke til bortadoption, og i stedet vil børnene typisk blive afleveret anonymt på et børnehjem eller efterladt på et offentligt sted. Dommeren udtrykte stor frustration over dette, da det jævnligt forekommer, at børn efterlades i plasticposer og lignende og derved risikerer at dø eller blive varigt skadede.

Dommeren forklarede, at hittebørn typisk afleveres af politiet til Børneforsvaret, som i løbet af 72 timer bringer barnet til et børnehjem. Børneforsvaret annoncerer denne anbringelse i avis eller TV. Børnedomstolen involveres samtidig i sagen og beder Sedeges udarbejde en rapport inden for 30 dage om barnets status og baggrund, herunder navnlig om der findes familie til barnet. Når rapporten afleveres til domstolen, annonceres barnet på ny, og børnehjemmet vil typisk også efterlyse familie til barnet via radio eller TV. Der findes ingen retningslinier for omfanget og karakteren af de undersøgelser, der skal foretages før frigivelsen af barnet. Dommeren kan bede Sedeges om at foretage yderligere undersøgelser, hvilket ofte sker, hvis der foreligger modsatrettede eller ufyldstgørende oplysninger i den foretagne undersøgelse. Når rapporten godkendes af dommeren, kan der afsiges en abandonneringskendelse, hvorved barnet frigives til bortadoption. På baggrund af denne kendelse kan dommeren foretage en præ-matchning med godkendte adoptionsansøgere.

Præ-matchningen sker efter adoptionsansøgernes anciinitet, idet dog børn med særlige behov matches efter et individuelt skøn blandt de godkendte adoptionsansøgere. Herudover fraviges venteliste-systemet, hvis en formidlende organisation eksempelvis har afleveret et stort antal sager samtidig, idet hun lader de ældste sager indgå i en rotationsordning, sådan at alle børn i en bestemt periode ikke bliver formidlet via den samme organisation. Dommeren gav udtryk for, at hun fandt det vanskeligt at administrere disse præ-matchninger, da hun var usikker på, i hvilket omfang hun kunne foretage individuelle matchninger frem for at følge anciinitetsprincippet.

I relation til adoptionsprocessen i Bolivia redegjorde dommeren for, at hun oplevede meget modstand fra centralmyndighedens side. Denne sender ofte sagerne tilbage til domstolen til ny behandling og yderligere undersøgelser af barnets baggrund, - ofte op til 3 gange, før der blev udstedt adoptabilitetserklæring. Hun opfattede dette som modarbejdelse på børnenes bekostning.

På denne baggrund var sagsbehandlingstiden også meget lang, også selvom en adoptionssag ifølge lovgivningen burde gennemføres i løbet af en måned. Undersøgelserne af barnets baggrund kunne også ofte trække langt ud som følge af mangel på ressourcer hos de sociale myndigheder, og i El Alto var der således kun 1 socialrådgiver til at undersøge omkring 100 sager.

Vedrørende betaling for adoptionsprocessen forklarede dommeren, at der alene skal betales for reelle udgifter til annoncering, legalisering af dokumenter, stempeludgifter og lignende. Dommeren var betænkelig over for systemet med, at den udenlandske formidlende organisation betaler for annonceudgifterne i forbindelse med efterlysning af barnet.

Dommeren var meget interesseret i at høre om det danske adoptionssystem, herunder at hensynet til barnet, og ikke forældrene, er i centrum. Hun forklarede, at dilemmaet for mange bolivianere er, at man ønsker, at staten skal kunne tage ansvaret for omsorgen for de børn, der fødes i landet. De er for så vidt modstandere af international adoption, men erkender samtidig nødvendigheden heraf. Som dommer og ansvarlig aktør i adoptionsprocessen følte hun sig udsat for mange rygter og mistanker om medvirken til korrupsion og børnehandel, hvilket hun tilskrev den generelle modvilje i relation til international adoption.

I forhold til adoptionsprocessen i Bolivia og samarbejdet med modtagerlandene savnede dommeren en bedre kommunikation og så gerne, at der blev organiseret et møde, hvor man kunne skabe en større forståelse for systemet. Hun opfordrede til, at man generelt var mere åben i forhold til også at adoptere større børn.

Delegationen spurgte dommeren om hendes opfattelse af omfanget af illegale adoptioner. Det var hendes opfattelse, at disse ikke var hyppigt forekommende, men at uregelmæssigheder kunne forekomme under frigivelsesprocessen, navnlig for så vidt angår grundigheden af undersøgelserne om barnets baggrund.

Endelig rejste de formidlende organisationer den problemstilling, at der ikke medsendes billeder af barnet, når barnet skal stilles i forslag til adoptionsansøgere, og at man også savnede oplysninger om barnet, herunder bl.a. vækstkurver. Dommeren svarede, at hun generelt havde oplevet høje krav fra Danmark vedrørende oplysninger om børnene, og at hun altid medsendte de foreliggende lægeoplysninger, den psyko-soziale rapport fra børnehjemmet m.v., men at hun ville tage efterlysningen af vækstkurver til efterretning. Billeder kunne hun ikke udlevere, da man af respekt for barnet havde valgt ikke at eksponere billeder.

## Møde med børnedommer 2 i La Paz

Ved børnedomstolen i La Paz fungerer tre dommere, og delegationen fik under rejsen lejlighed til at møde de to. Både dommer 1 (Dra. Rada) og dommer 2 (Dra. Consuelo Taborga Montán) behandler adoptionssager, der fordeles mellem dem efter et computersystem, som de ikke selv har indflydelse på.

I 2008 havde dommer 2 ikke gennemført sager vedrørende international adoption, men hun havde gennemført to sager om national adoption. Flere børn var blevet undersøgt med henblik på adoption, men der var fundet slægtninge til dem alle, og adoptionsprocessen var standset.

Hun redegjorde for adoptionsprocessens betydning for domstolens arbejde, hvor det er afgørende, at Sedeges indledningsvis har lavet et grundigt stykke arbejde med hensyn til at undersøge barnets status og baggrund.

Hvis et hittebarn afleveres til de sociale myndigheder skal disse inden 72 timer henvende sig til domstolen med henblik på at få åbnet en sag på barnet. Der skulle herefter iværksættes en undersøgelse af barnets baggrund. Man vil i denne type undersøgelser først og fremmest kontrollere, om barnet er blevet registreret ved fødslen. Det er gratis at få registreret helt små børn. I den forbindelse tages et fodaftryk af barnet, som kan danne grundlag for identifikation. Ofte har moderen imidlertid opgivet falsk identitet ved registreringen, der herefter ikke kan danne grundlag for at finde biologisk slægt. Hvis registrene ikke kan bruges til at finde forældrene, og der ikke kan findes familie til barnet via efterlysninger (i alt 3 efterlysninger i løbet af 30 dage), kan der afsiges kendelse fra domstolen om, at barnet er abandonneret. Som noget nyt foretoges også efterlysning i fjernsynet.

Dommeren bekræftede, at man allerede forud for efterlysningerne af familie til et barn udpeger en adoptionsformidlende organisation, der eventuelt senere vil kunne formidle barnet, idet udgifterne til efterlysningen derved kan dækkes af organisationen. Dommeren var klar over uhensigtsmæssigheden af allerede at tage kontakt til en formidlende organisation vedrørende barnet forud for frigivelsen af barnet, men påpegede den økonomiske nødvendighed heraf. Endvidere gjorde hun klart, at adoptanter under alle omstændigheder må indstille sig på, at man ikke kan være sikker på gennemførelsen af en adoption, før hele processen er afsluttet med en endelig adoptionskendelse. På et hvilket som helst tidspunkt i forløbet vil der nemlig kunne dukke familie til barnet op. Med hensyn til sagsbehandlingstiden oplyste dommeren, at såvel efterlysningen som de sociale myndigheders undersøgelser af barnet kunne trække længe ud på trods af de i lovgivningen fastsatte frister. Typisk vil dommeren ikke bede de sociale myndigheder foretage yderligere undersøgelser, når disse har afleveret deres rapport, men det er sædvanligt, at Viceministeriet efterfølgende beder herom på trods af, at hun har afsagt abandonneringskendelse.

Dommeren bekræftede, at der i lovgivningen findes mulighed for at afgive samtykke til bortadoption, men at dette i praksis alene anvendes ved familieadoptioner, da et

samtykke til en fremmedadoption vil skulle behandles som en sag om frakendelse af forældremyndigheden.

Dommerens abandonneringskendelse afsiges på baggrund af en indstilling fra Sedeges samt en psyko-social rapport om barnet fra børnehjemmet. Det vil også fremgå heraf, om nogen har besøgt barnet. En sådan oplysning vil kunne danne grundlag for, at hun anmoder om yderligere undersøgelser fra Sedeges. Til stede ved afsigelsen af abandonneringskendelsen vil være en repræsentant fra henholdsvis Sedeges, Børneforsvaret og børnehjemmet.

Først når abandonneringskendelsen er afsagt, kan der foretages en præ-matchning med en konkret familie. Ved præ-matchningen har nationale ansøgere præference i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet. Aktuelt havde hun 12 færdige sager liggende vedrørende nationale adoptionsansøgere. Den gennemsnitlige ventetid i disse sager er ca. 8 måneder. Præ-matchningen i internationale adoptionsager sker på et retmøde, hvor den formidlende organisation er repræsenteret. Både barnets og adoptanternes sag overdrages efterfølgende til Viceministeriet med alt det materiale, som findes på sagerne.

På delegationens forespørgsel om konkrete udgifter forbundet med adoption oplyste dommeren, at hun ikke kendte disse udgifter, da de blev administreret på et separat kontor.

## Møde med børnedommer 1 i La Paz

Delegationen fik som anført også lejlighed til at møde dommer 1, Dra. Consuelo Taborga Montán. Delegationen var bekendt med, at dommeren for nylig var blevet sigtet i en straffesag om child trafficking, der vedrører 4 børn, som er formidlet fra Bolivia i løbet af de seneste år. Der er desuden rejst sigtelse mod personer fra både Sedeges og Børneforsvaret i de samme sager.

Mødet med dommeren blev arrangeret efter ønske fra dommeren, fremsat gennem den danske ambassade, som kort forinden nævnets besøg havde haft et møde med dommeren. Her havde dommeren udtrykt behov for assistance i sin sag og opbakning fra relevante myndigheder på området. Hun så i den forbindelse et møde med den danske delegation som en god mulighed.

Dommeren redegjorde under mødet for sin frustration over sigtelsen i straffesagen, som efter hendes opfattelse var udtryk for en inkvisitorisk proces, hvor bl.a. hun var blevet offer for centrale myndigheders forsøg på at markere og profilere sig. De mange rygter om illegale adoptioner og lignende skyldtes efter hendes opfattelse snarere uvidenhed om adoptionsprocessen og begrebet adoption som helhed end uetiske handlinger fra de involverede aktører, og hun oplevede derfor et stort behov for udbredelse af viden på adoptionsområdet. Hun bad i den forbindelse indtrængende om hjælp fra de danske myndigheder.

Dommeren beskrev to hovedproblemer i relation til den internationale adoptionsproces. Dels foregik der efter Haagerkonventionens ikrafttræden en magtkamp mellem henholdsvis Børneforsvaret og Sedeges for så vidt angår de påkrævede undersøgelser af børnenes baggrund. Det var dommerens opfattelse, at Børneforsvaret efter konventionens ikrafttræden ikke længere har kompetence i adoptionsagerne. Alligevel opleves det, at Børneforsvaret gør indsigelser imod de undersøgelser, som bliver præsenteret for domstolen af Sedeges, hvilket forhæler sagerne og skaber rygter om uregelmæssigheder i adoptionsprocessen. En indsigelse fra Børneforsvaret kan føre til, at Børneombudsmanden indbringer dommerens kendelser for højere ret. Dette skaber fatale problemer i processen, da de højere domstole ikke har samme kendskab til adoptionsprocessen og derfor er tilbøjelige til at følge indsigelserne. Dommeren havde på denne baggrund indstillet til Højesteret, at man gjorde Børneforsvaret deres rolle klar. Hun afventede en tilbagemelding på dette. Der havde været to sager i de seneste år vedrørende børn formidlet til Danmark, hvor sagerne havde udviklet sig problematisk grundet indsigelser fra Ombudsmanden. Disse indsigelser hidrørte oprindeligt fra Børneforsvaret.

Dommeren mente, at problemet primært eksisterede i La Paz.

Dette ledte til beskrivelse af det andet hovedproblem i den internationale adoptionsproces, som netop er den verserende straffesag, som bl.a. omfatter et barn formidlet til Danmark. I denne sag var det på baggrund af et møde mellem Børneforsvaret, ombudsmanden og dommere fra 2. instans domstolen uden videre blevet besluttet at betragte den pågældende adoption som illegal, selvom alle procedurer var fulgt i processen. Der var ingen nye oplysninger om denne adoption, og der blev ikke foretaget undersøgelser af processen forud for den nye beslutning. Mange personer blev i den forbindelse hængt ud for at have handlet på illegal måde, herunder læger, psykologer og andre involverede personer. Sagen har endvidere været omfattet af massiv mediedækning, navnlig for så vidt angår anklagerne mod hende, hvilket havde sat hende i en magtesløs og ulykkelig situation. Det var hendes opfattelse, at centralmyndigheden og Børneforsvaret betalte journalister for at opretholde mediedækningen.

Dommeren appellerede til, at også Danmark tog et ansvar i sagen som følge af sit samarbejde med Bolivia. Hun fandt således, at Danmarks accept og godkendelse af den pågældende adoption burde føre til, at sagen blev taget op i forhold til de bolivianske myndigheder.

Den danske delegation gjorde det klart for dommeren, at man fra dansk side ikke anså sig kompetent til at intervenere i interne bolivianske anliggender. Man kunne orientere Det Permanente Bureau i Haag og endvidere sende hende samt centralmyndigheden konklusionerne fra nævnets rejse til Bolivia.

Dommeren havde i 2007 og 2008 gennemført 1 international adoption hvert år. Hun havde herudover gennemført nogle nationale familieadoptioner men oplevede generelt, at nationale ansøgere var tilbageholdende med at søge på grund af usikkerhe-

den i processen, herunder som følge af, at der på et hvilket som helst tidspunkt i processen kunne blive fundet familie til barnet.

Hun oplyste på delegationens forespørgsel, at domstolen modtager alle de foreliggende oplysninger om barnet, før der tages stilling til frigivelse. Barnet vil senere kunne få aktindsigt i sagen. Det forudsætter dog, at dommeren har sørget for at opbevare denne. Delegationen opfordrede til, at man generelt gør en indsats for at opbevare sagerne.

Det var dommerens opfattelse, at subsidiaritetsprincippet ikke blev efterlevet i praksis, bl.a. fordi der ikke findes procedurer til at sikre overholdelsen heraf. Samtidig medfører de manglende retningslinjer herom, at der på et hvilket som helst tidspunkt i en adoptionsproces kan træffes beslutning om at gennemføre en national adoption. Dette medfører, at et barn, der er matchet til international adoption, helt til afslutningen af processen kan blive bortadopteret nationalt i stedet, hvis der findes en egnet familie. Disse uklarheder i processen medførte efter dommerens opfattelse ikke blot frustration og manglende gennemsigtighed men også mulighed for korruption.

Dommeren havde som følge af sin sigtelse i straffesagen og magtesløshed i forhold til de øvrige myndigheder på området besluttet at ophøre med at gennemføre flere adoptionssager, indtil hun fra centralmyndigheden eller Højesteret kunne få bekræftet sin holdning til adoptionssystemet, dvs. en afklaring på rollefordelingen blandt de involverede myndigheder, en afklaring på håndteringen af subsidiaritetsprincippet og endelig en bekræftelse på, at der ikke kan ske uregelmæssig betaling som led i adoptionsprocessen.

Konkret betød dommerens beslutning om at indstille al sagsbehandling i adoptionsager, at verserende sager hos dommeren ikke blev behandlet.

Delegationen forsøgte under mødet at overbevise dommeren om uhensigtsmæssigheden i at berostille sager, der omhandlede anbragte børn, som allerede var klar til bortadoption, men dommeren var ikke indstillet på at afvige fra sin beslutning. Delegationen gjorde samtidig udtrykkeligt opmærksom på, at Haagerkonventionen bestemmer, at der skal handles ud fra barnets interesser og således ikke tilbageholde sager af frygt for repressalier. Det lykkedes desværre ikke delegationen at overbevise dommeren herom.

Nævnet har efterfølgende fulgt op på sagen og er primo 2009 fra AC Børnehjælp blevet orienteret om, at dommer 1 er blevet suspenderet, og at sagerne midlertidigt varetages af dommer 2.

## Møde med Børneforsvaret i La Paz

Nævnet havde et meget udbytterigt møde med advokat Marco Antonio Gira Paredes, der er ansat i Børneforsvaret i La Paz. Børneforsvaret er et kommunalt organ, hvis opgave er at tage sig af børns rettigheder, herunder forebyggelse af misbrug og omsorgssvigt, samfundsoplysning samt beskyttelse af børn, der har været udsat for krænkelser eller svigt.

Hvis et barn er blevet efterladt eller har været udsat for krænkelser, er det en opgave for Børneforsvaret, der bl.a. har tværfaglige teams af læger, psykologer og socialrådgivere ansat til at tage sig af børnene. Børneforsvaret vil ved modtagelsen af et barn sørge for indledningsvis at udrede barnets situation med henblik på at kunne beslutte, om barnet bør anbringes uden for hjemmet. Man har ikke mulighed for at anbringe børn hos plejefamilier, men det er sædvanligt at udpege en del af barnets "extended family" til at tage ansvar for barnet, herunder eksempelvis bedsteforældre, naboer og andet netværk. Børn, der afleveres til Børneforsvaret, vil som oftest blive placeret i en periode på et transithjem, mens barnets situation afklares. Hensigten med disse transithjem er egentlig, at børnenes situation skal afklares inden 72 timer, men det er ikke usædvanligt, at børnenes ophold her kan trække ud i mange måneder. Dette skyldes navnlig manglende ressourcer til at afklare barnets situation. Der lå et sådan transithjem i tilknytning til Børneforsvarets kontorer, og delegationen fik lejlighed til at besøge dette, jf. nedenfor.

Det er muligt at komme i kontakt med Børneforsvaret alle døgnets 24 timer, og man har forsøgt at udbrede viden om Børneforsvarets opgaver m.v. i brochurer og lignende. Alene i 2008 havde Børneforsvaret i La Paz haft 4.000 sager vedrørende børn, der på den ene eller den anden måde havde behov for støtte.

Børneforsvarets undersøgelser af barnets situation vil for hittebørns vedkommende bestå i primært at undersøge, om der er sket registrering af barnet efter fødslen. Selv når et barn er blevet registreret, konstateres det dog ofte, at forældrenes navne er fiktive. Herudover vil barnet blive efterlyst i avis og fjernsyn. Hvis der opnås kendskab til familie til barnet, skal det undersøges, om familien har mulighed for at tage sig af barnet, og om barnet overhovedet vil kunne reintegreres i familien. Man vil i processen med at finde oplysninger om barnet også tage ud på det sted, hvor barnet er fundet og lede efter vidner eller andre, der kan have relevante informationer om barnet. Da det er ulovligt at efterlade et barn, vil en forælder, der identificeres efter at have forladt sit barn, blive retsforfulgt med henblik på, at der kan afsiges kendelse om fratagelse af forældremyndigheden. Det blev bekræftet over for delegationen, at der reelt ikke kan gives samtykke til bortadoption, idet der i stedet vil blive foretaget en undersøgelse ved retten, om der er grundlag for at fratage den pågældende forældremyndigheden over barnet. Dette kræver vægtige grunde, og fattigdom vil i sig selv ikke være tilstrækkeligt. Der findes således institutioner, hvor fattige familier kan få hjælp til at opretholde et liv med deres børn.

I den tidligere lovgivning var der bedre muligheder for at afgive et barn frivilligt til bortadoption, men ordningen viste sig uholdbar, da det gav mulighed for handel med børn.

Når Børneforsvaret har afsluttet sine undersøgelser af et indleveret barns situation, herunder dets relationer og baggrund, bliver der indgivet en indstilling til børnedomstolen om, at der er grundlag for at afsige en kendelse om abandonnering. Dommeren kan bede om yderligere undersøgelser, hvis det findes nødvendigt. Sedeges vil også lave en undersøgelse af barnets situationer til domstolen, men skal ikke afgive indstilling. Børneforsvaret og Sedeges har 1 gang månedligt et fagligt møde, hvor man typisk drøftede tilrettelæggelsen af undersøgelserne for at undgå uoverensstemmelser, der dog alligevel optræder i praksis. Det var advokatens opfattelse, at der blev lavet et reelt dobbeltarbejde, som i høj grad var udtryk for den manglende villighed til at uddelegere opgaven endeligt til det kommunale Børneforvar.

Advokat Marco Antonio Gira Paredes, som tidligere havde været ansat i Viceministeriet, havde deltaget i udarbejdelsen af den gældende lovgivning om børn, herunder adoptionslovgivningen. Det var hans opfattelse, at det fortsat kunne være vanskeligt at efterleve reglerne og tilgodese barnets tarv, da man ofte stødte på modvilje mod adoption og gammel mentalitet om, at omsorgen for børnene er et anliggende, som staten må tage sig af. Dette indebærer meget langvarige ophold for børnene på de statslige børnehjem. Når et barn er erklæret abandonneret, vil det også være staten, der får tildelt myndigheden over barnet. Det var advokat Marco Antonio Gira Paredes' erfaring, at børn der har opholdt sig på børnehjem hele livet har meget sværere ved at integrere sig i samfundet som voksne. Han skønnede, at ca. 16.000 børn aktuelt var anbragt på børnehjem, heraf formentlig 90% med familiemedlemmer i Bolivia. For mange af børnenes vedkommende var baggrunden for anbringelsen dog ikke blevet undersøgt på grund af manglende ressourcer.

Herudover erkendtes det, at systemet generelt var præget af manglende ressourcer og erfaring, og at det derfor var svært at undgå fejl i sagsbehandlingen. Der blev udtrykt håb om et bedre samarbejde mellem de aktører, som er involverede i adoptionsprocessen og arbejdet med omsorgssvigtede børn. Det var hans oplevelse, at aktørerne hver især gjorde tingene på deres egen måde og lagde stor vægt på profilering og image.

Som anført blev delegationen vist rundt på det tilknyttede transithjem, hvor der modtages børn i alle aldre. Alle borgere har en indberetningspligt ved kendskab til omsorgssvigt af børn.

Transithjemmet havde en afdeling til mindre børn og en afdeling til børn fra 12-års alderen. Børneforsvarets tværfaglige team af psykologer og læger kunne på døgnbasis foretage visitation af et modtaget barn og herunder vurdere dets aktuelle behov.

Stedet var præget af en rar atmosfære, og personalet på stedet syntes at have en god relation til børnene. De viste stor imødekommenhed og empati over for børnene. Det er ikke muligt for delegationen at udtale sig om børnenes generelle tilstand efter det korte besøg.



Billede fra en af  
stuerne på  
transithjemmet.



## Sedeges

Delegationen fik under rejsen desværre ikke lejlighed til at møde de sociale myndigheder (Sedeges), som valgte at aflyse to programsatte møder med delegationen, angiveligt på grund af udskiftning af personale.

En svensk delegation havde i foråret 2008 besøgt Bolivia. Under rejsen havde den svenske delegation et møde med Ms. Vivan Jordán, som er legal adviser i Sedeges, Santa Cruz, og følgende er refereret fra mødet om Sedeges' opgaver i dansk oversættelse:

Sedeges er den instans, som udreder barnets familiemæssige forhold. De indsamler information til domstolen før afsigelsen af abandonneringskendelsen eller fratagelsen af forældremyndigheden over barnet. Domstolen kan bede Sedeges foretage yderligere undersøgelser, hvis det findes nødvendigt.

Det er politiet eller Børneforsvaret, som bringer barnet til børnehjemmet. De mest almindelige grunde til at placere et barn på børnehjem kan være, at barnet har været udsat for seksuelle overgreb, mishandling, er fundet forladt eller overgivet til sygehuset i forbindelse med fødslen. I de tilfælde, hvor det er politiet, der overbringer barnet, skal Sedeges foretage udredningen af barnet, mens Børneforsvaret skal foretage udredningen i de tilfælde, hvor det er dem, der overbringer barnet til børnehjemmet. Børneforsvarets udredning skal i de sidstnævnte tilfælde forelægges Sedeges. Det blev beskrevet på mødet, at samarbejdet mellem Sedeges og Børneforsvaret ikke fungerer gnidningsfrit, bl.a. da Børneforsvaret har bragt børn til bør-

nehjem på grund af fattigdom, hvilket ikke er lovligt. Hvis et anbragt barns familie, ønsker barnet tilbage, skal Sedeges foretage den nye udredning vedrørende dette spørgsmål.

Det blev endvidere oplyst, at 70% af de institutionsanbragte børn har forældre, og at Sedeges i samarbejde med Børneforsvaret arbejder for at kunne bringe børnene hjem. På grund af den ressourcemangel, der gjorde sig gældende for Sedeges, fandt man det u hensigtsmæssigt, at der fra centralmyndighedens side kræves undersøgelser af barnet fra Sedeges i de situationer, hvor der allerede foreligger relevante udredninger fra børnehjemmene.

## 6. BØRNEHJEMMENE

### Besøg på Hogar de Ninos Carlos de Villegas La Paz

Vi besøgte hjemmet to gange under vores rejse. Ved første besøg deltog hele delegationen, de fire nævnsmedlemmer og tre repræsentanter fra de to organisationer. Ved det andet besøg deltog fra delegationen Joakim Hoffmeyer, Lisbeth Liebmann og Dorit Glintborg.

Under besøgene traf delegationen børnehjemmets leder, læge, psykolog, socialrådgiver, jurist og flere kontoransatte.

Det blev oplyst, at børnene i mange tilfælde vokser op på børnehjemmet, hvor mange opholder sig også efter fyldte atten år. Mulighederne for rehabilitering / integration på arbejdsmarkedet var angiveligt ringe.

Børnehjemmet ligger i et pænt kvarter i La Paz. Bygningerne er gamle men i god stand. Hjemmet fremstår rent, hyggeligt og i fin orden.

Hjemmet har næste år 100 års fødselsdag.

Billede af børnehjemets have, der var placeret mellem børnehjemmets bygninger.



## RAMMERNE

De små børn, 0-2 år, er i en afdeling for sig selv. Her er tremmesenge, legeområde og spiseplads i samme rum. Der er flere sovesale til de store børn, med plads til ca. 15-18 børn i hver sal, organiseret med forrum med bord og stole. Hvert af de store børn har sin egen seng, med sovedyr og ved siden af sengen et lille privat skab. I et større skab har hvert barn en hylde til tøj. Der er spisesal, skolestue, legeområder, kontorer og møderum.

Hjemmet er privat drevet og får kun i meget begrænset omfang støtte fra det offentlige. Hjemmet får således 5 bolivianos, ca 4 kr., pr. dag pr. barn. De øvrige midler er organisatorisk støtte. På hjemmet bor 14 nonner, som hver tager sig af en sengeafdeling. Nonnen er den gennemgående person for børnene og er på hjemmet hver dag. Nonnen bor på et værelse i tilknytning til en sovesal.

## BØRNENE

Der bor i alt ca. 100 børn. Babysektionen med børn fra 0-2 år har 22 børn. Næste sektion med børn i alderen 2-5 år har 5 børn. Sidste sektion i alderen 5-18 år har 60 piger. Man forsøger ikke at få bortadopteret de store børn.

De store børn bor på hjemmet til de er 18 og går i den lokale skole. De er på børnehjemmet pga. fattigdom, familieproblemer og forældre kriminalitet. Nogle er hjemme hos familie i weekenden. Børnehjemmet gør en del for at forstærke båndene til familien. Adspurgt mener lederen ikke, at det er bedre, at de store anbringes i ple-



jefamilie. Der har i perioden 1980 til 1985 været forsøgt plejeforældreordning til de store. Erfaringerne fra denne periode var negative. Det er opfattelsen, at plejefamilierne påtager sig opgaven for økonomisk vinding. Derfor er det bedre, at børnene bor på hjemmet.

Billede af det fælles legeområde på børnehjemmet.



De store kan bevæge sig uden for børnehjemmet. De har et socialt liv og får lomme penge, som de kan bruge til f.eks. at gå i biografen.

Børnene bringes til børnehjemmet af Børneforsvaret (svarende til vores tidligere "børneværn") eller politiet, eller de lægges i en "karrusel", som er installeret i ydermuren til hjemmet. Der er ankommet 4 børn i "karrusellen" i år. Den er beregnet til spædbørn, men i 2007 blev "karrusellen" også anvendt til en toårig, der desværre blev fastklemt.

## PERSONALE

Hjemmet ledes af sygeplejerske Rosario Arnso, der stammer fra Peru. Hun fik i sin tid arbejde på hjemmet og blev så glad for stedet, at hun nu har været ansat i 20 år. Under samtalen med hende fornemmer man klart hendes store hjerte for børnene, og at arbejdet er et kald.

På børnehjemmet er der endvidere en socialrådgiver (Rosario Maranon), som har været ansat gennem 15 år og en jurist (Katja), som har været ansat i to år. Derudover er der knyttet en læge og en psykolog til hjemmet.

De plejere, som tager sig af børnene, er både faste medarbejdere og frivillige, herunder studerende og tilrejsende. De store børn har en voksen til 15 børn. I småbørnsafdelingen er der ca. 5 ansatte til 22 børn og 8 frivillige. Der er dagligt 8 babyer pr. plejer, hvortil kommer volontørerne. Da vi besøgte hjemmet, så vi tre medarbejdere på afdelingen ved første besøg ved middagstid og flere ved det andet, hvor vi kom om formiddagen.

Personalet får kurser i børnepleje, men har ingen yderligere faglig baggrund for at varetage arbejdet.

## **YDERLIGERE FORHOLD**

Lederen udtrykker stor bekymring mht. sagsgangen for de børn, der skal bortadopteres. Børnene venter uforholdsmæssigt længe på at komme af sted. Holdningen til international adoption hos myndighederne og befolkningen beskrives som generelt negativ. International adoption associeres med børnehandel, snarere end at det betragtes som en foranstaltning der på linie med andre indgår i bestræbelserne på at skaffe børn, der ikke kan hjælpes til betryggende forhold i oprindelsesfamilien, en varig familie. Også den nye regering er negativt indstillet over for international adoption, og processerne omkring adoption er generelt blevet vanskeligere. Lederen mener, at sagerne hober sig op på forskellige kontorer. Viceministeriet beder ofte om, at der udfyldes yderligere papirer på børnene, anmodninger der forekommer meningsløse, da alle oplysninger er fremsendt første gang. Papirerne fra børnehjemmet indeholder lægerapporter, psykolograpporter, inklusive test på børnene, socialrapporter og fysioterapeut rapporter.

Lederen udtrykker tilfredshed med deres samarbejde med de formidlende organisationer, som de oplever, direkte, troværdige og ærlige.

## **TILKNYTTETE SPECIALISTER**

Til hjemmet er knyttet en psykolog, en læge, socialrådgiver, fysioterapeut, talepædagog og tandlæge. Et såkaldt "bio-, psyko-, socialt team". Der er et tværfagligt samarbejde mellem disse og plejepersonalet. Deres arbejde med børnene koordineres ved et møde ca. en gang om måneden. Der er ikke egentlige konferencer på børnehjemmet, men jævnligt konkret samarbejde om børnene.

Tilstedeværelsen af det bio-, psyko-, sociale team på børnehjemmet er af betydning for institutionens anerkendelse/ akkreditering. Det er usikkert, om økonomisk støtte til børnehjemmet også i en eller anden grad er afhængig af, at hjemmet lever op til standarden på dette område.

### **Psykolog**

Vi møder psykologen og lægen ved vores andet besøg, på psykologens kontor.

Her er et skrivebord og et lavere bord til små børn. Der er tests og legemateriale i flere skabe. Kontoret virker hyggeligt og veludstyret. Under mødet går flere børn ind og ud af kontoret og synes at føle sig hjemme og trygge også der.

Psykologen Ethel Saavedra kommer tre timer hver dag på hverdage og har det psykologiske ansvar mht. vurdering og sikring af børnenes mentale udvikling. Derudover har hun privat klinik. Hun fremstår kompetent og engageret i sit arbejde. Hun ser alle børn hver uge og følger deres udvikling tæt. De fleste børn er underernærede ved ankomsten og er derfor mentalt tilbage i udviklingen. De fleste af børnene stabiliseres imidlertid mentalt efter et stykke tid på hjemmet.

Psykologen superviserer personalet i pleje og omsorg. Der er forsøgt etableret en form for kontaktpædagogordning. Man undgår, at barnet knytter sig til volontører, som er kortvarigt på hjemmet.

Psykologen anvender et tysk udviklingsskema til vurdering af børnenes kompetencer og udviklingsniveau.

Det er psykologens vurdering, at stedet fungerer godt og har en god stemning. De ansatte bliver længe, hvilket er en fordel for børnene.

### **Lægen**

Lægen som fører tilsyn med børnene er specialist i pædiatri, og seniorlæge ved den intensive neonatalafdeling i La Paz. Han har været pædiatrisk tilsynsførende ved børnehjemmet i 25 år og fremtræder yderst erfare. Han har et velfungerende samarbejde med psykolog og andre ansatte ved børnehjemmet.

Han har det lægelige ansvar for børnehjemmets 100 børn. Han har 2 ugentlige fremmødedage, hvor han er til stede halvtids. Han har en assistent – sygeplejerske – der hjælper ham ved konsultationerne. Han kender samtlige børn fra deres ankomst til børnehjemmet og varetager det løbende lægelige tilsyn med dem. Han fører kontinuerlig, systematisk journal, der også indeholder prøveresultater og vækstkurver. En ikke ubetydelig del af børnene får, så vidt det forstås, udført EEG. Alle prøveresultater, herunder EEG og resultater af speciallægeundersøgelser tilføres journalen og alle oplysninger formidles videre til den dommer, der varetager adoptionsprocessen.

Det fremgik af samtalen med lægen, at hovedparten af børnene lider af alvorlig underernæring ved ankomsten. Et væsentligt led i behandlingen ved børnehjemmet er derfor, at bringe børnene i god ernæringstilstand. Neurologiske problemer udgør størstedelen af børnenes helbreds-mæssige vanskeligheder. Kun de færreste børn har egentlige neurologiske lidelser eller udfaldssymptomer, men en meget stor del – næsten alle – frembyder tegn på forsinket udvikling, som det forstås både m.h.t. motorisk udvikling, sprog og tale. Det er usikkert, hvilken relativ rolle mangelfuld stimulation spiller for børnenes forsinkede udvikling. Der samarbejdes med skiftende logopæder og fysioterapeuter om børnenes taleudvikling og motoriske udvikling.

Børnehjemmet ville gerne kunne ansætte egen fysioterapeut – m.h.p. fysisk træning og stimulation af børnene.

HIV udgør ikke et problem på børnehjemmet og raten af HIV-positive er angiveligt generelt lav i Bolivia. Hvor vi færdedes, så vi ikke prostituerede i gadebilledet, men graden af promiskuitet må formodes at kunne være høj.

Vi hørte ikke om hyppigheden af infektioner, f.eks. luftvejsinfektioner. (Der er ganske koldt og tilsyneladende ringe opvarmningsmuligheder i børnehjemmet). I lægens konsultationsrum, som set i forhold til det lokalt forventelige virkede ordentligt, rent og hygiejnisk, var der tillige faciliteter til tandlægebehandling og børnehjemmet havde tilknyttet tandlæge.

Billede fra en af stuerne på børnehjemmet.



## PROJEKT PROVIDENCIA Y AMOR

Gennem hjemmet er skabt en organisation "Providencia y amor", som har til formål bl.a. at fremme bortadopterendes muligheder for at komme tilbage og møde det miljø, hvor deres liv startede. Lederen udtrykte ønske om, at der kunne banes vej til flere positive historier omkring adoption bliver offentligt kendte.

Børnehjemmet havde et ønske om bl.a. gennem dette projekt at medvirke til at nedbryde tabuer omkring adoption i det bolivianske samfund. Børnehjemmets jurist var koordinator for organisationen, hvor internationalt adopterede skulle udveksles med nationalt adopterede for at bidrage til, at positive historier om adoption bliver udbredt. Man forestiller sig, at det skal være større børn, der indgår i projektet.

Børnehjemmet (Søster Rosaria) gav endvidere udtryk for, at man gerne ville have frivillige til børnehjemmet for at arbejde. Man forestillede sig f.eks. et 6 måneders ophold for en frivillig, som så kunne være f.eks. 5 måneder på børnehjemmet og derefter rejse i Bolivia i 1 måned. Under opholdet ville man kunne tilbyde den frivillige kost, men ikke logi og løn.

Børnehjemmet synes i det hele taget interesseret i øget transparens og udadvendte aktiviteter.

## VURDERING

Der er en rar og rummelig stemning på stedet, og personalet er venlige og imødekommende over for børnene. Der findes etiske overvejelser omkring plejen og stimulering af børnene. Det er indtrykket, at de begrænsede ressourcer både økonomisk og personalemæssigt udnyttes efter bedste evne.

## Besøg på Hogar de Vergin du Esperanza i El Alto

Besøget på børnehjemmet var forholdsvist kort, og vi modtog langt færre oplysninger herfra end fra Carlos de Villegas.

Lederen af børnehjemmet er en spansk nonne, som nogle år tidligere var blevet overfaldet. Hun befinder sig ikke så meget på børnehjemmet, hvorfor vi blev modtaget af en ansat på stedet.

Børnehjemmet er ti år gammelt og ligger i El Alto, som grænser op til La Paz. Byen ligger på højsletten i 4.100 meters højde. Den bebos fortrinsvis af fattige bønder, som er taget til La Paz for at finde arbejde. Børnehjemmet ligger ubemærket på uasfalteret sidevej.

Der er på børnehjemmet en børnehave til ca. 75 børn. Forældrene betaler 35 bolivianos, ca 30 kr. pr. måned for en plads til et barn i børnehaven. Børnehavebørnene var ved vores besøg ved at øve et stykke, som de skulle opføre næste dag ved hjemmets fødselsdag.

I børnehaveområdet ses legetøj og forskelligt aktivitetsmateriale til stimulation af børnene. Der var tydelig orden i tingene. For hvert barn i børnehaven var der lavet en oversigt over stamoplysninger, samt oplysninger om barnets udviklingsstadiet.

Ved vores besøg var der i børnehjemsafdelingen indskrevet 12 store børn op til 6 år og 9 små børn under 2 år. Alle børnene var til bortadoption.



Børnehjemmet får ingen økonomisk støtte af staten. Hjemmet finansieres via private donationer. Dog betaler staten løn til personalet i børnehaven.

Vi får oplyst, at alle adoptionsprocesser går langsommere end tidligere. I år er der kun gennemført to adoptioner. Gennem de sidste ti år er omkring 1000 børn bortadopteret fra hjemmet. Nogle af adoptionerne er nationale.

Der skrives journal på alle børnene. Der er to plejere til de ni små børn og en plejer til de større børn. Plejen af børnene er endvidere baseret på volontører.

Der er til hjemmet knyttet en psykolog, der kommer en dag om ugen, en læge, der kommer ca. to gange om ugen og en fysioterapeut, der kommer ca. tre gange om ugen. Yderligere er tilknyttet en talepædagog.

Også på dette børnehjem er der et tværfagligt samarbejde mellem læge, psykolog og fysioterapeut.

Vi så under besøget ved børnehjemmets stue for 1-4 årige, en treårig dreng med spastisk CP (tetraplegi), der iflg. personalet modtog regelmæssig fysioterapeutisk træning. Han havde bevaret gangfunktion, men så vidt det kunne vurderes ikke egentlig talefunktion.

Hjemmet fokuserer på at skabe så familielignende forhold som muligt.

**Billede fra børnehjemmets stue for 1-4 årige børn.**



Billede fra børnehaveafdelingen på børnehjemmet.



## VURDERING

Det er indtrykket at hjemmet forsøger at gøre det bedste med de midler, der er til rådighed. Der var store frustrationer over den langsomme adoptionsproces. På trods af de få voksne i forhold til antallet af børn, herskede der en rolig og afslappet stemning.

## 7. KONKLUSION OG ANBEFALINGER



Opholdet i Bolivia var utrolig udbytterigt og gav delegationen et grundigt indblik i den juridiske adoptionsproces og de forskellige aktørers rolle i processen.

Nævnet fik lejlighed til at møde alle aktører i adoptionsprocessen med undtagelse af de sociale myndigheder (Sedeges), som desværre aflyste de planlagte møder. Rejsen foregik alene i La Paz, men det var delegationens indtryk, at det billede, som rejsen gav af adoptionssystemet, var dækkende for hele Bolivia.

Kompleksiteten i det bolivianske adoptionssystem er stor og i en vis grad præget af manglende tillid mellem aktørerne. Det forhold sammenholdt med de relativt få ressourcer hos myndighederne og den hyppige udskiftning af personale medfører, at

processen bliver meget langsommelig og præget af manglende erfaring. Dette har store omkostninger for børnene, idet det medfører, at deres ophold på børnehjemmene ofte bliver langvarige.

Under de møder, som delegationen deltog i, blev der redegjort for den generelle modvilje i Bolivia mod internationale adoptioner. Det var indtrykket, at modviljen skyldtes uvidenhed, og at adoption fejlagtigt associeres med trafficking og ikke ses som en social foranstaltning, der kan være til barnets bedste. På grund af den ekstreme fattigdom i Bolivia er der risiko for korrupsion og bestikkelse, også inden for adoptionsområdet. Imidlertid er det delegationens opfattelse, at risikoen er størst i forbindelse med matchningen. Reglerne vedrørende selve frigivelsesproceduren er tilrettelagt således, at flere myndigheder er involveret i processen, og sandsynligheden for, at uregelmæssigheder undgås, er dermed større.

Trods den generelle modstand imod internationale adoptioner oplevede delegationen dog en velvilje hos myndighederne og børnedomstolene i forhold til at skabe en positiv udvikling på området.

Spørgsmålet om forsvarligheden og hensigtsmæssigheden af frigivelsesprocessen var nævnets vigtigste fokus på rejsen, og på baggrund af de informationer, der blev modtaget under besøget, har nævnet ikke bemærkninger til, at adoptionsformidlingen fra Bolivia fortsætter.

Under rejsen fik delegationen besvaret de spørgsmål, som var affødt af gennemgangen af sager omkring rækkefølgen mellem henholdsvis frigivelse og matchning. Af de indhentede oplysninger konkluderer delegationen, at det afgørende for barnets frigivelse er børnedomstolens afsigelse af kendelse om enten abandonnering eller fratagelse af forældremyndighed. Denne kendelse er baseret på grundige undersøgelser af barnets situation og baggrund. Uanset at der er en vis realitetsbehandling og prøvelse forbundet med centralmyndighedens efterfølgende udstedelse af adoptabiliteringserklæringen, finder delegationen det ikke betænkeligt, at præ-matchningen sker på baggrund af abandonneringskendelsen og således ikke afventer adoptabiliteringskendelsen. Det bolivianske adoptionssystem er bygget således op, at centralmyndigheden foretager en prøvelse af såvel frigivelsen af barnet (grundlaget for abandonneringskendelsen) som præ-matchningen og på baggrund heraf udsteder sin adoptabiliteringserklæring, der skal anses som centralmyndighedens tilkendegivelse af, at adoptionsprocessen kan fortsætte (Haagerkonventionens artikel 17c). At frigivelsen således ikke er endelig ved abandonneringskendelsen, bør efter delegationens opfattelse ikke udelukke foretagelsen af en præ-matchning. De danske formidlende organisationer bør dog gøre det meget klart for adoptionsansøgere til Bolivia, at præ-matchningen ikke er bindende, og at man på dette tidspunkt i processen ikke kan forudsige det videre forløb i relation til centralmyndighedens behandling af sagen, herunder vurderingen af frigivelsesgrundlaget og de undersøgelser, der er foretaget af barnet i den henseende.

Delegationen konstaterede endvidere under rejsen, at det er muligt efter lovgivningen at give samtykke til bortadoption, men at reglerne herom ikke bruges. Hvis en

forælder ønsker at give samtykke til bortadoption, bliver dette i almindelighed fulgt op af en sag om frakendelse af forældremyndighed. Man havde mistillid til ægtheden og frivilligheden af sådanne samtykker, da man havde oplevet sager, hvor der reelt lå børnehandel bag et såkaldt samtykke. Konsekvensen heraf er imidlertid, at børnene efterlades anonymt. Dette kan bringe børnenes liv i fare og vil trække adoptionsprocessen i langdrag. Der medgår således lang tid med myndighedernes forsøg på at finde barnets forældre eller biologisk familie. Selv hvis et barn er registreret, kan myndighederne ofte ikke bruge oplysningerne om forældrene, da disse oplysninger jævnligt viser sig at være falske.

Nævnet har visse betænkeligheder i relation til selve matchningsproceduren. På det overordnede plan savnes mere detaljerede regler for, hvilke matchningsprocedurer, dommerne skal følge. Dette gør systemet udsat for korrupsion. De dommere, som delegationen talte med, fulgte et ventelistesystem i de fleste tilfælde. Havde en organisation imidlertid lige fået et barn, var der tendens til at forlade ventelisten. Endvidere følte de dommere, som foretager matchningen sig usikre på proceduren og savnede faste kriterier herfor. Herudover pegede navnlig dommer 1 ved børnedomstolen i La Paz på, at mere detaljerede matchningsregler også burde regulere spørgsmålet om nationale adoptionsansøgere ret til at adoptere et barn, der allerede er matchet med en udenlandsk familie, idet administrationen af subsidarietetsprincippet ofte giver dommerne anledning til tvivl.

Det er dommerne, som skal godkende nationale ansøgere. I forhold til subsidarietetsprincippet finder nævnet det u hensigtsmæssigt, at det blev oplevet som mere ressourcekrævende at gennemføre en national end en international adoption, idet man derved ikke fremmer princippet overholdelse. Der savnes generelt en forståelse for princippet samt mere klare regler for valget mellem national og international adoption.

Det findes endvidere betænkeligt, at organisationerne i visse tilfælde betaler for efterlysningen af barnet forud for frigivelsen, da dette kan lægge pres på processen. I den forbindelse redegjorde Børneforsvaret dog for et nyt forsøgssystem, hvor Børneforsvaret selv finansierer dette med støtte fra staten. AC Børnehjælp har endvidere efter rejsen meddelt de bolivianske myndigheder, at organisationen via sin hjælpefond kan yde økonomisk støtte til efterlysningen af forladte børn, uanset om hensigten ved en senere frigivelse af barnet vil være at bortadoptere det nationalt eller til danske familier.

## **BILAG:**

**Program for rejsen**

**Landeinformation fra AC**

**Landeinformation fra DanAdopt**

**Anonymiseret "Adoptabilitetserklæring"**